

EESTI VEEÜHINGU

INFOLEHT N° 43

MÄRTS 2001

VEEÜHINGU ÜLDKOOSOLEKU OTSUSED

25. jaanuaril peetud Veeühingu aastakoosolekul osales 88 Eesti Veeühingu liiget.

Päevakorra esimese punktina esitas Marko Tuurmann ettekande *Veealane seadusandlus aastal 2000*. Seejärel esines Veeühingu esimees Enn Kaar Juhatuse tegevusaruandega. Peale Jüri Kriisi poolt ette loetud Revisjonikomisjoni ettekannet hinnati juhatuse töö rahuldavaks.

Anne Lind rääkis Veeühingu liikmetele hetkeseisust euroläbirääkimistel "Keskonnapeatüki" osas.

Uuteks liikmeteks võeti vastu: Rein-Erik Kaar (üliõpilane); Tiina Parm, Johannes Sutt, Malle Ütt, Karin Hellat, Kaja Orupöld ja Toomas Tenno.

Liikmemaksuvõlgnevuste tõttu arvati liikmeskonnast välja: Natalja Garmashova, Vadim Kiritschenko, Peeter Laidma, Aap Mumme ja Mattia Seppel.

Juhatuse 3 uut liiget on Haapsalu Linnavalitsuse keskkonnaspetsialist Krista Aun, Sven Otsmaa ettevõttest "Eesti Veevärk" ja Virve Kask Lääne-Viru

Keskonnateenistusest. Rotatsiooni tõttu lõpetasid töö juhatuse liikmetena Ando Laanesoo, Toivo Eensalu ja Vello Karise, kes teenisid ära tugeva aplausi.

Hälteenamusega kiideti heaks muudatusettepanek liikmemaksude suuruses: edaspidi tasuvad mittetöötavad pensionärid liikmemaksu poole vähem ehk 50 krooni ja varem ülemakstud summad loetakse ettemaksuks.

Enn Kaar tutvustas Veeühingu uut tööplaani ja eelarvet aastaks 2001. Selle aasta traditsioonilised suvepäevad toimuvad kas Järvamaal või Pandiveres, kevadise looduskaitsekuu seminari koht oli veel paika panemata. Eelarve kiideti põhimõtteliselt heaks ja otsustati 22. märtsil korraldada erakorraline üldkoosolek, mis kinnitaks ka lisaelarve. Järgmise aasta jooksul plaanitakse juurde võtta hulgaliselt uusi juriidilisi liikmeid.

Üldkoosolek lõppes seltskondliku osaga.

22. MÄRTSIL TOIMUB EESTI VEEPÄEV

... mille teemaks seekord "Vesi ja tervis". Üritus peetakse jälle hotelli Reval Hotell Central koosolekukeskuses, Tallinnas, Narva mn. 7. Osavõtjate registreerimine algab kell 9.30. Oodatud on kõik huvilised. Täpsem

päevakava on lisatud kutsel. Esimese kohvipausi lõpul on erakorraline üldkoosolek Veeühingu liikmetele.

SEMINAR ÜLDSUSE KAASAMISEST VEERAAMDIREKTIIVI ELLURAKENDAMISSE BUDAPESTIS; 9.-10 MÄRTSIL 2001

Ülemaailmne Veepartnerlusprogramm (GWP) ja Maailma Looduse Fond (WWF) korraldasid 9. ja 10. märtsil Budapestis seminari Kesk- ja Ida-Euroopa riikide valitsusvälistele keskkonnakaitse-organisatsioonidele. Eestist võtsid üritusest osa Robert Oetjen Eestimaa Looduse Fondist, Gulnara Roll Peipsi Järve Koostöökeskusest ja Maret Merisaar Eesti Veeühingu ja Eesti Rohelise Liikumise esindajana. Tehnilise poole eest kandis hoolt Ungari Veevarude Uurimise Keskus (Jozsef Gayer ja Monika Jetzin).

Seminari esimeses blokis tutvustati osavõtjatele Euroopa Liidu Veeraamdirektiivi loomise käigus esile kerkinud olulisemaid vaidlusküsimusi ning seda, kuidas arvestasid Euroopa Parlament, Komisjon ja Nõukogu Brüsselis asuvate suurte ühiskondlike keskkonnakaitseorganisatsioonide WWF ning *Birdlife International* seisukohti ning arvamused:

1) Eesmärkide kohustuslikkus liikmesriikidele. Kui alguses vaieldi tuliselt selle üle, kas liikmesriigid "kohustuvad vett kaitsma" või "püüdnud vee kaitsmise poole", siis lõppvariandis püstitati isegi konkreetne tähtaeg tulemuste saavutamiseks: kõik liikmesriigid kindlustavad heakvaliteedilise vee aastaks 2015.

2) Ohtlike ainete sattumine veekeskkonda. Kui esimeses variandis kohustuti ohtlike ainete veekeskkonda laskmine lõpetama aastaks 2020, siis lõppvariandis jäi tähtajaks aasta 2025 ja sedagi ainult esimese ringi ainete jaoks.

3) Vee hind. Vaieldi selle üle, kas vee hinnas peaksid peegelduma keskkonna- ja ressursikasutuse maksud. WWF toetas Parlamendi sõnastust "tekitada piisavad majandusmehhanismid, mis tagaksid vee tõhusa kasutamise erinevates majandusharudes". Lõppvariandis ongi nii kirjutatud ja lisatud, et nimetatud majandusmehhanismid

peavad töötama hiljemalt aastal 2010. Samas on aga ka lubatud erandeid teha.

4) Põhjavee kaitse. Vaieldi selle üle, milline on põhjavee "hea seisund". WWF oli selle vastu, et nn. "heas seisus põhjavee" puhul ei keelustata/normeerita pestitsiidide, radioaktiivsete ühendite, hormoone lõhustavate ainete ega nitraatide sisaldust. Kokkuleppele ei jõutudki ja lõppkokkuvõttes on põhjavee kaitse sätted raamdirektiivis tunduvalt nõrgemad, kui pinnavee kaitse nõuded. Aastal 2002 on plaanis vastu võtta tütdirektiiv põhjavee kaitse kohta. Raamdirektiivi kohaselt tuleb tagada põhjavee "hea seisund" aastaks 2015.

Jozsef Gayer, Ülemaailmse Veepartnerlusprogrammi Kesk- ja Ida-Euroopa Nõukoja esimees, rääkis, et Euroopa Liidu Veeraamdirektiiv võimaldab muuta veemajanduse terves Euroopas palju säästlikumaks. Raamdirektiiv kohustab veemajanduskavasid koostama jõgede valgalade alusel, kaasama otsuselangetamisse ka üldsuse esindajaid ning arendama seda tegevust ka rahvusvahelisel tasandil. Ta seadis seminari eesmärkideks:

- koostada nimekiri tegevustest, mis kindlustavad ühiskondlike organisatsioonide kaasatuse veemajandusotsuste tegemisel;
- tõsta keskkonnaorganisatsioonide teadlikkust Veeraamdirektiivi mõjust keskkonnale;
- mõista riikidevaheliste organisatsioonide (Doonau Konventsioon, Helsinki Konventsioon) rolli ja takistusi ühiskondlike organisatsioonide kaasamisel.
- Arutada Ülemaailmse Veepartnerlusprogrammi raames loodavate Veeklubide osa integreeritud veemajanduse edendamisel Kesk- ja Ida Euroopas.

Fritz Barth Euroopa Komisjonist pidas ettekande Veeraamdirektiivi ellurakendamise plaanidest. Veeraamdirektiivi puhul on uudseteks aspektideks:

- Nõuete kehtestamine kõikidele vetele;
- Survete ja mõjude analüüs;
- Jõe valgala põhine veemajandus;
- Üldsuse kaasamine planeerimisprotsessi.

2002 – tütaridirektiiv põhjavee kaitse kohta;
 2003 – raamdirektiivi nõuded peavad kajastuma liikmesriikide veeseadusandluses;
 2004 – interkalibreerimisvõrgustiku register;
 2006 – seireprogrammid peaksid töötama;
 2007 – nõuded kalavetele
 2008 – valgalade veemajanduskavad on valmis ja arutatakse läbi üldsusega;
 2009 – valgalade veemajanduskavad esitatakse Komisjonile.

Üldsuse kaasamine ei tähenda ainult avalikkuse informeerimist. Avalikkus tuleb kaasata juba seirekavade koostamisse, aga mitte alles aastal 2004, kui liikmesriigid esitavad aruanded seiretulemuste ning keskkonnamõjude kohta. Allavoolu elavad inimesed peavad teadma, mida plaanitakse jõe ülemjooksul.

Väljatöötamisel on Eurooliidu juhendmaterjal üldsuse kaasamise kohta veemajanduskavade koostamisse. Selleks luuakse strateegiline tööühm, kuhu vaatlajatena kaasatakse ka esindajad kandidaatriikidest. Käesoleva aasta maikuu toimub Brüsselis seminar, kus nimetatud tööühm kokku saab. Määratakse ökoregioonid ja pilootalad, kus alutatakse veemajanduskavade koostamisega, et neid hiljem testida. Suvel kutsutakse kokku põhjavee eksperdid ja ka sellele koosolekule on oodatud ühiskondlike organisatsioonide esindajad. Täielik integreeritud veemajanduskava on juba olemas Reini jõe valgale, Doonau valgale aga töö alles käib ja ka Tizsa jõgi sobiks hästi üheks proovialaks. Euroopa Komisjonil on olemas raha selliste katsete läbiviimiseks ja Doonau valgala oleks väga sobiv koht nende vahendite kulutamiseks.

Joachim Bendow Doonau Konventsiooni (ICDPR) Sekretariaadist väitis, et ICDPR raames töötab Doonau Keskkonnafoorum (DEF), mille koosseisus saavad tegutseda ka ühiskondlike organisatsioonide esindajad. Seminari osavõtjate küsitlemisel selgus, et Doonau Keskkonnafoorum info ei jõua organisatsioonideni ja järeldati, et teabe levitamine on üldsuse kaasamisel väga

olulise tähtsusega. ICDPR roll on Doonau valgala riikides veekaitseadusandluse ellurakendamise ning kaasrahastamisvahendite koordineerimine. DEFi sekretariaat korraldab seminare ka valitsusvälistele organisatsioonidele ning osad neist on aktiivselt Doonau Komisjoni töösse kaasatud. Järgneviks viieks aastaks on eraldatud miljon dollarit väikegrantideks väikejõgede valgalade veemajanduskavade koostamiseks. DEFi kodulehekülge ja elektrooniline maililist ei tööta veel nagu vaja.

Fritz Barth lisas, et Euroopa Liidu institutsioonides ei soovita NGOsid näha ainult vaatleja rollis vaid oodatud on need ühiskondlike organisatsioonide esindajad, kes ka ise aktiivselt kaastööd teevad. Eriti oluliseks peavad Euroopa kõrgeid institutsioonid aga keskkonnaorganisatsioonide nn. "valvekoera" rolli (*watchdogging*), kuna nad ise alati ei pruugi märgata, kui liikmesriikides (ja kandidaatriikides) midagi valesti kipub minema.

HELCOMI esindaja, kes kavas järgmisena välja oli kuulutatud, ei saanud kahjuks kohale tulla. 20 märtsil toimub Helsingis HELCOMI koosolek, kus arutatakse valgalapõhiste veemajanduskavade ellurakendamist Läänemeremaades. Ennelõunal toimub eriseminar valitsusvälistele keskkonnaorganisatsioonidele.

Stefan Sheuer Euroopa Keskkonnabüroost (*European Environmental Bureau, EEB*) Brüsselis asuvast valitsusväliste keskkonnaorganisatsioonide katusorganisatsioonist, tutvustas äsja trükist ilmunud käsiraamatut "Euroopa Liidu Veekaitsepoliitika Veeraamdirektiivi valguses". Ka EEB oli direktiivi eelnõu arengut pidevalt jälginud ning jagas WWF pettumust 2000 aasta juunis, kui raamdirektiivi eesmärgid kaotasid oma seaduslikult siduva kohustuslikkuse. Stefan Sheuer selgitas kuulajatele, mis vahe on pinnavee ja põhjavee "hea seisundi" kriteeriumidel ning peatus pikemalt suplusvee nõuetel ning mõistel "tugevasti modifitseeritud vesi". Tutvustatud raamat on juba ka eesti keelde tõlgitud ning peaks varsti ilmuma Eesti Rohelise Liikumise trükisarjas "Keskkonnajuht".

EEB-sse kuulub täna 47 keskkonnakaitseorganisatsiooni 18 eri riigist, kes kasutavad oma katusorganisatsiooni kanalina ideede edastamiseks Euroopa ametlikele institutsioonidele. (*Lobby-töö*)

Teisel päeval arutasid kokkutulnud keskkonnakaitseorganisatsioonid Ülemaailmse Veepartnerlusprogrammi plaani luua Veeklubide võrgustik, mis aitaks kaasata eri huvigruppe veemajanduse ja veekaitse plaanide koostamisse. Teoreetiliselt peaks igal maal tekkima nn. üleriigiline Veeklubi/Veeparlament, mis ühendaks valgalade ja alamvalgalade territooriumidel töötavaid "alamparlamente". Veeklubi oleks ka keskuseks, kuhu koondub veealane info ja kust seda huvilistele jagatakse.

Meike van Ginneken, Stockholmis asuvast GWP peakontorist oli väga huvitatud, milliseid edusamme esimesel tegevusaastal peale Haagis toimunud Maailma Veepäeva on juba saavutatud.

Galia Bardarska Bulgaariast rääkis, et nende maal on määratud neli valgala ja kavas luua ka neli veeklubi koos kontoritega hästi ligipääsetavates kohtades. Kuna keskkonnakaitseorganisatsioonid on juba jõudnud sellepärast põhjalikult tülli minna, kavatakse uus struktuur luua olemasolevaid organisatsioone välistades, paralleelse, ülalt alla ehitatud organisatsioonina. Bulgaaria keelde on tõlgitud juba hulgaliselt GWP materjale.

Poola esindaja (keegi keskkonnaaktivist) kurtis, et ka seal on ühiskondlikud keskkonnakaitseorganisatsioonid jagunenud vähemalt kaheks vaenutsevaks leeriks, ja ainuüksi seetõttu on kogu üldsust võimatu ühe mütsi alla koondada.

Tõehhi Vabariigis on initsiatiiv integreeritud veemajanduskavade koostamisel koondunud akadeemilise sektori ning ülikoolide kätte ja ühiskondlikud organisatsioonid on kõrvale tõrjutud.

Slovakkia olukorda kirjeldas daam väikeselt kohalikul valgalalt kus NGOd on kenasti kaasatud kohaliku veemajanduskava koostamisse. Mureks on aga rahapuudus,

kuna ühiskondliku veeklubi pidevaks tööks on siiski ka mingeid ressursse vaja. Meike van Ginneken arvas seepeale, et Veeklubide rajamine ei tohi põhineda ainult välistoetuse saamisel ja huvil lisarahade vastu, ning arvas, et tulevikus peaksid riigid ikka ise selle ürituse heaks vahendeid leidma. Selle peale tekkis saalis sumin, avaldati arvamust, et Veeklubid peaksid olema rahaliselt sõltumatud.

Eesti ettekande järel jäi Meike van Ginnekenile mulje, et siin on plaanid kõige paremini läbi mõeldud.

Teatavasti jõustus Eestis 1. jaanuaril Veeseaduse muutmise seadus, mille kohaselt on valgalapõhised veemajanduskavad seaduslikult kohustuslikud. Pärnu jõe valgalale on juba koostatud veekaitse korralduskava ning veemajanduskava koostamine on töös. Eesti on määratud olema üks valgala kus on üheksa alamvalgala. Üldsuse kaasamine maakondade ühistesse arengukavadesse on heal järjel ümber Võrtsjärve ja Peipsi ääres.

Eestis on kokku umbes 100 keskkonnakaitseorganisatsiooni, kellest umbes 20 on nimetanud veekaitset ühe prioriteetse tegevusalana. Veeühing on neist kõige professionaalsem. Organisatsioonide kohta on olemas väga hea andmebaas. Veekaitsega ja uurimisega tegelevatel asutustel on olemas internetikodulehed. Samas on suur puudus veealastest infomaterjalidest ning ühe vajaliku GWP väljundina näeme just materjalide tõlkimist ja paljundamist koolidele ning vee-ettevõtetele. Teatud segadus on ka veekaitse ja majanduse visioonide ja prioriteetide osas. kuna meil on olemas Riiklik keskkonna strateegia ja tegevuskava, Euroliitu minemise arengukavad, Läänemere säästva arengukava Agenda 21 ja varsti kehtib ka Euroopa Liidu kuues Keskkonnategevuskava. GWP Kesk- ja Ida-Euroopa Nõukoda töötab välja omad visioonid ja prioriteedid, millest kõik eelnimetatud tegevuskavadega kokku ei lange. Näiteks on Eesti vee tarbimiselt (raiskamiselt) ühe inimese kohta üks juhtmaid maailmas.

Infolehe sekretariaat: Karin Pachel, Maret Merisaar, Enn Kaar